

Phát Tang, Đề Tang, Xả Tang

Những sự xúc động, những tình cảm vui buồn bởi cách cư xử đối với nhau khó mà cảm nhận rõ ràng trong những lúc bình thường chưa có biến cố gì, hoặc nếu có chỉ sơ sơ thôi, thì cái tình thương yêu, lòng hiếu thảo, điều ân nghĩa, cùng mọi sự ăn năn, hối hận đối với người thân như cha mẹ, vợ chồng, con cháu, họ hàng, bạn bè v..v.. ít được tỏ rõ và ít mãnh liệt; Nhưng khi có biến cố như Sự Chết Chóc, thì những thứ tình cảm này được bộc lộ một cách mạnh mẽ, chân thành rõ rệt nhất qua những truyền thống và hình thức của các lễ Phát Tang, Để Tang, Xả Tang và những buổi lễ lạy để cầu xin sự độ trì cho người quá cố, sở dĩ có những truyền thống này là để chúng ta có cơ hội tỏ lòng : Hiếu hạnh, yêu thương, biết ơn, luyến tiếc cũng như những sự hối hận, ăn năn đối với người đã chết.

Với truyền thống, hình thức của những Lễ Lạy ấy mặc dầu chưa rõ ràng cho lắm, nhưng cũng là điều rất tốt để chúng ta có dịp nhóm họp đông đảo, để giúp đỡ, để hộ niệm, để tỏ lòng kính thương, tiếc nuối nhau đồng thời cũng là có dịp nói lên những điều suy tư hợp lý, hợp tình và hữu hiệu hơn cho việc Phát Tang, Để Tang, Xả Tang này. Vậy trong lúc thi hành với những Truyền Thống Lễ Lạy của Tang lễ, hỏi chúng ta có một chút suy tư gì không? Hay chỉ tự động làm theo những tục lệ đã vạch sẵn, là khi sự việc xảy ra như thế thì phải làm

như thế là đã trọn vẹn mọi ân tình, mọi sự hiếu đễ, xót thương đối với người thân yêu của chúng ta rồi! Trong thực tế liệu có đúng như vậy không? Hãy thử luận bàn, vì trước khi làm một việc gì quan trọng, chúng ta không thể không tìm hiểu cho rõ ràng về việc đó.

Trước hết chúng ta hãy định nghĩa cho rõ ràng, khúc triết hơn về việc Phát Tang, Để Tang và Xả Tang này, rồi sau đó sẽ bàn sâu rộng hơn, trọn vẹn hơn về những việc báo hiếu, việc ân đền, nghĩa trả cùng lòng kính trọng, tiếc thương đối với người quá cố.

Định nghĩa tổng quát:

- **Phát Tang:** là sự bắt đầu thi hành cho việc buồn thương, tiếc nuối người đã chết.
- **Để Tang:** Đang thi hành nhiệm vụ và bổn phận của sự buồn thương, nuối tiếc cũng là sự trả hiếu, trả ân nghĩa cho nhau trong một thời hạn cố định.
- **Xả Tang:** Thời hạn, nhiệm vụ và bổn phận Để Tang đã hoàn tất.

Tùy theo sự liên hệ gần hay xa đối với người chết mà có sự ấn định thời hạn Để Tang

✓ **Như Đại Tang:** Là 3 năm (thực ra có 27 tháng)

1. Để Tang Tứ Thân Phụ Mẫu

2. Và để Tang Vợ, Chồng

✓ **Còn Tiểu Tang:** Thì tính từng tháng cho đến tối đa là một năm

- 1./ Như Tang Anh Chị Em Ruột
- 2./ Và Tang Họ Hàng Nội Ngoại

Đi vào chi tiết hơn về việc Để Tang, phải chăng khi đang Để Tang là đang tỏ lòng thương xót, đang đền bù, đang biết ơn, trả ơn, đang trả hiếu một cách vô cùng chân thành, nồng nhiệt.

- Của các con cháu hiếu hạnh đối với ông bà, cha mẹ, họ hàng
- Của những người vợ, người chồng có tình, có nghĩa
- Của họ hàng, bạn bè tốt đối với người thân thương.

Đồng thời cũng là:

- ❖ Của những người con, người cháu đã lỡ bất hiếu, bất mục, nay vì biến cố chết chóc này mà họ đang bắt đầu biết thương xót, biết ăn năn, hối hận đối với ông bà, cha mẹ, họ hàng...
- ❖ Của những người vợ, người chồng đã lỡ bội bạc, xấu xa nay vì biến cố chết chóc này mà họ đã bắt đầu biết ăn năn, hối hận, xót thương nhau.
- ❖ Và của tất cả những ai là người không tốt trong họ hàng, trong bạn bè v.v.. Nay vì biến cố chết chóc này họ cũng đã biết bắt đầu ân hận về cách cư xử không đẹp đối với người xấu số!

Chẳng Là Đã Trễ ?

*Đừng chờ khi chết mới trả hiếu cho nhau
Đừng chờ khi chết mới ân hận u sầu
Hỏi dằng được chi khi mẹ cha đã chết
Để Tang được gì, thêm tủi nhục thương đau !*

*Đừng chờ khi chết mới trả nghĩa cho nhau
Đừng chờ khi chết mới hối hận bắt đầu
Chà đập nặng lời suốt cuộc đời chung sống
Để Tang làm gì thêm mai mỉa cho nhau!*

*Đừng chờ khi chết mới ân đền cho nhau
Đừng chờ khi chết mới thức tỉnh quay đầu
Cho được cái chi khi thầy tôi đã chết
Để Tang được gì hay đau lại thêm đau!*

*Đừng chờ khi chết mới sử đẹp thương nhau
Sao trong khi sống lại tàn tệ thương đau
Cư sử hài hòa là để Tang khi sống
Chết còn Tang gì, thêm tủi hổ cho nhau!*

Chú Ý: Câu số 11 chúng ta có thể để anh, chị, em hay bất cứ tên ai

Một chút suy tư về Phát Tang, Để Tang và Xả Tang:

Về Mặt Hình Tướng : Có bao giờ chúng ta thắc mắc về những việc Phát Tang, Để Tang, Xả Tang có hình thức, có cố định thời gian mà lại tỏ cho đủ hết được lòng sót thương, hiếu hạnh, sự hối hận, ăn năn và sự đền ơn đáp nghĩa? Liệu những hình thức ấy có thật là đã vẹn toàn cho những ý nghĩa linh thiêng này không? Hay là đã quá trễ, không thiết thực và cũng không ảnh hưởng gì cho người đã chết!

Tới đây tưởng cũng không cần có câu trả lời cho sự thắc mắc ở trên, vì mỗi người mỗi ý đều được tôn trọng nhưng có lẽ đa số đều bất đồng với quan điểm không được rất ráo này.

Về Mặt Vô Hình Tướng: Việc Phát Tang, Để Tang, Xả Tang Vô Tướng đương nhiên là bao la, trọn vẹn và hợp lý hơn vì không có sự giới hạn, cố định thời gian nào cả.

Thực sự mà nói thì có cái gì có thể trả được hiếu, trả được ơn với những công lao trời biển của cha mẹ? Cũng như những ân tình giữa vợ chồng, gia đình, họ hàng v.v.. Thật khó mà đền đáp cân xứng cho nhau, thế cho nên chúng ta đều bị lâm vào tình trạng là chẳng gì trả được và cũng không bao giờ trả xong!

- Tại sao chẳng gì trả được? Quý vị nào có con cái thì đã đều biết từ lúc người mẹ mang thai đến khi sinh nở, nuôi nấng con cực khổ trăm bề, hy sinh vô cùng tận cho đến khi con đã trưởng thành, đã thành đạt rồi mà cha mẹ cũng vẫn còn lo, thậm chí nhiều bậc cha mẹ đã lo xong cho con, lại tiếp tục lo cho cháu; Đây là trường hợp những đứa con lành lặn, thông minh, ngoan ngoãn; Còn những đứa con tật nguyền hoặc những đứa con hư hỏng, thì ôi thôi cha mẹ còn cực khổ tới đâu? Bút nào mà tả cho xiết được! Vậy thử hỏi chúng ta lấy gì mà trả hiếu cho đồng với công lao xương máu của cha mẹ?

- Tại sao không bao giờ trả xong? Theo thuyết nhà Phật thì gia đình vợ chồng, con cháu, cha mẹ, anh chị em đều vì nhân duyên mà hợp lại với nhau và đều có nguyên do là nợ nần, ân oán, duyên nợ trả vay; Việc vay trả ấy không bao giờ có thể đồng đều, nên mới có sự luẩn quẩn loanh quanh, luân hồi, sinh tử không bao giờ dứt, và sự vay trả, trả vay cũng không bao giờ xong!

Để trở lại vấn đề báo hiếu, trả ân, trả nghĩa, phát tang, xả tang: Nhiều người sẽ nói rằng tổ tiên, cha mẹ đã sinh ra ta thì bốn phận các ngài phải lo cho ta chứ đâu lại cần sự đền bù, trả đi, trả lại kỹ lưỡng đến thế! Xin thưa rằng :

- ✓ Về Phương Diên Hình Thức, Lý Lẽ của Thế Gian thì sự trả ơn, trả nghĩa cho nhau như thế là tạm đủ, hay đã đủ.
- ✓ Nhưng về Phương Diên Đạo Lý có hơi khác vì nó sâu sắc hơn; Qua Giáo Lý nhà Phật thì Cái Nghiệp không hình, không tướng của chính chúng ta nó cứ âm thầm diễn tiến, âm thầm hành động chỉ vì sự vay trả, oán ân không đồng đều nên sự luân hồi, trôi lăn phải bị triền -miên! Do duyên này chưa kịp dứt thì chính chúng ta lại tạo thêm những nhân duyên mới để liên tiếp có nhân, có quả, có nghiệp riêng, nghiệp chung liên hệ với nhau về những ân oán, nợ nần, danh, tài, ái , dục, thân mạng v..v.. Tùy theo ít hay nhiều, sâu hay nông mà tương ứng thành duyên vợ chồng, cha mẹ, anh chị em, họ hàng hay bạn bè trong một thời gian dài, ngắn cũng tương ứng với sự hội tụ và chia lìa ấy. Chúng ta cứ luẩn quẩn, loanh quanh chằng chịt với nhau như thế vì nợ này chưa dứt lại vay nợ kia, do lẽ đó mà sự vay trả, trả vay không bao giờ có thể cân bằng, nên cũng không bao giờ có thể trả xong để chấm dứt.

Sự việc vô cùng phức tạp, phiền não này cũng có thể giải quyết tuy là khó khăn nhưng cũng còn tùy từng quan niệm của từng cá nhân như :

- Người chấp nhận sự việc ấy thì lý luận rằng việc Luân Hồi, vay trả là trò chơi rất vui ...
- Người không chấp nhận thì lại khắc khoải, suy tư và nói rằng : *“Đó là một trò chơi vô minh đầy nước mắt!”* cần chấm dứt.

Để giải quyết vấn đề rắc rối, phức tạp này là làm sao có thể trả hiếu, trả nghĩa, trả ơn cho nhau được trọn vẹn, dứt được ân oán, nợ nần, ngoài vòng Sinh Tử Luân Hồi và cũng là đã Xả Tang. Thì ngay Đức Phật còn ngao ngán, suy tư và cuối cùng cũng phải có biện pháp là **Đi Tu rồi Giác Ngộ** mới thoát ra được cái vòng Luân Hồi rắc rối ấy.

Khi nói đến chữ Tu là ai cũng sợ hãi vô cùng vì tưởng Tu là phải ở chùa, phải xuống tóc, phải mặc áo Cà Sa, phải ăn chay và sống một cuộc đời thật kham khổ v..v... Thực ra thì không ắt hẳn là phải như thế; Dù Tu tại gia mà Tu cho thật nghiêm chỉnh, thì cũng đạt

được mục đích y như những người xuất gia ở chùa không hơn không kém một mảy may nào hết, vì Đạo Phật là Đạo Trí Tuệ và Bình Đẳng, ai ăn nấy no, ai làm nấy được, miễn Tu cho đúng đường lối Chính Pháp, Tu sao cho Trực Chỉ để nhận ra được Bản Thể Sẵn Có Của Mình là tự động giải thoát chính mình, giải thoát người và cũng là trọn vẹn việc ân đền, nghĩa trả, việc Để Tang và Xả Tang.

Bởi thế cho nên khi chúng ta bắt đầu Tu là bắt đầu trả ơn, đang Tu là đang trả ơn và khi Tu xong là đã trọn vẹn việc trả ơn cho mọi khía cạnh, dù phức tạp đến đâu về Ân , Oán, Hiếu Đễ, Tình, Tiền, Danh -Vọng ngay cả về Thân Mạng ... Vấn đề Tu Hành dễ hay khó là do thật Tâm chúng ta có muốn hay không muốn mà thôi, nếu muốn thì dễ vô cùng mà không muốn thì lại cũng khó vô cùng!

Để cho những ai muốn Phát Tang, Để Tang và Xả Tang một cách hợp lý rất ráo cũng chính là sự Tu Trì Chân Chính và thiết thực nhất, thì tại sao chúng ta không Tu ngay bằng cách là thực hành cả Lý lẫn Sự (cả Hình Tướng lẫn Vô Hình Tướng) ngay trong đời sống hàng ngày của chúng ta? Nếu làm được thế thì đây là đường lối Tu Hành nhanh nhất đồng thời cũng là việc Phát Tang, Để Tang, Xả Tang rất thực tế và tuyệt đối !

Thưa vâng, chỉ cần giản dị như thế này trong suốt quãng đời hiện sống:

Là hãy tự hỏi: Tại sao chúng ta không sót thương nhau, không kính trọng nhau, không nhường nhịn, giúp đỡ nhau, không tiếc thương nhau ngay từ bây giờ, tức là chúng ta đang Phát Tang, đang Để Tang nhau khi còn đang sống, để sẽ không có những ân hận, hối tiếc cũng như những gì muốn chứng tỏ, muốn cho nhau không quá trễ! Lý do chúng ta nên thương tiếc nhau ngay, vì mọi Vô Thường, mọi mất mát, mọi tang tóc không ai tránh được! Nó sẽ xảy ra bất cứ lúc nào, cho nên khi thấy Sự Vô Thường hàng ngày ngay trước mắt , thì chúng ta cũng biết rằng tất cả mọi người thân thương quanh ta đều sẽ phải bỏ ta mà đi bất cứ lúc nào, ngay cả thân ta cũng vậy! Khi đã hiểu như thế thì chúng ta không nỡ nói hay làm những hành động gì không tốt đẹp đối với nhau, mà trái lại chúng ta biết trân quý, biết sót thương, biết ơn nhau trong từng giây phút; Vì hiểu Vô Thường nên chúng ta sẽ tự động biết làm những cái hay, cái đẹp nhất cho nhau như :

- Chúng ta sẽ cư xử với nhau trong tình thương yêu chân thật
- Chúng ta sẽ thật nhã nhặn, khiêm cung, luôn chấp nhận mọi hoàn cảnh tốt, xấu, mọi thiệt thòi và mọi lỗi lầm trong sự hiểu biết Sáng Suốt, Từ Bi.
- Hiểu lẽ Vô Thường dĩ nhiên chúng ta sẽ luôn bao dung, độ lượng, hỷ xả cho nhau ngay cả với những người có tội, và chúng ta cũng sẽ biết hối hận, ăn năn ngay khi gây tội lỗi.

- Hiếu Vô Thường chúng ta sẽ hiếu hạnh từng sát na khi chúng ta còn được cận kề bên cha mẹ.
- Hiếu Vô Thường chúng ta cũng sẽ biết sống trọn tình, trọn nghĩa, biết ơn đối với vợ chồng, con cháu, gia đình, họ hàng, bạn bè v...v...
- Và hiếu Vô Thường chúng ta còn biết ơn, biết trung thành với Quốc Gia, Xã Hội, cùng là yêu thương muôn loài, muôn vật v...v...

Nếu can đảm, kiên trì thực hành được như thế thì quả đúng là chúng ta đang Tu, đang Phát Tang, đang Để Tang tất cả mọi người, đồng thời chúng ta đang Phát Tang, đang Để Tang chính chúng ta trong suốt cuộc đời, không có hạn định, cố định thời gian, và cũng là chúng ta đang Sáng Suốt, Hải Hòa, Từ Bi vui sống trong Thực Hành Tu Trì như những gì đã kể ở trên, rồi lại còn tiếp tục trau dồi để thăng hoa bằng cách là tham khảo, học hỏi, đi sâu vào Kinh - Điển; Dùng Kinh Điển làm Kim Chỉ Nam và dùng một trong 84 ngàn Pháp Môn của Đức Phật làm Công Phu thì lo gì Đạo Đời chẳng vẹn toàn và những việc Phát Tang, Để Tang, Xả Tang cũng đã tự động được giải quyết xong xuôi.

Tôi Hết Để Tang Tôi

*Tôi Để Tang tôi ngay từ lúc mới ra đời
Tôi xót thương tôi khó tránh khỏi tả tơi
Tôi biết thân tôi như làn sóng chơi vơi
Tôi sợ cho tôi ngập lặn mãi luân hồi*

*Tôi để tang tôi ôi suốt cả cuộc đời
Tôi lo tôi sẽ thành kẻ mồ côi
Tôi lo mất trọn, rồi mất cả thân tôi
Tôi cố sao cho khỏi hối tiếc kịp thời*

*Tôi Để Tang tôi từ khi mới ra đời
Tôi muốn Vô Thường không khuất phục được tôi
Tôi không muốn mất, và mất hết khơi khơi
Nên tôi là muôn loài, muôn vật tuyệt vời*

*Tôi để tang tôi ôi đã suốt cả cuộc đời
Minh chứng liên hồi, toàn sinh tử ly bời
Giả, chân, còn, mất toàn vọng niệm mà thôi
Đồng tịnh, tịnh đồng Tôi Hết Để Tang Tôi*

*Chỉ vì Bản Ngã, tôi phân tích lời thôi
Vì Vô Minh dầy, tôi Nhị Biên Tương Đối
Ngã, Pháp, võ nhẽ, tôi vượt, tôi thay đổi
Dung thông Tịnh Đồng, Tôi Đã Xả Tang Tôi.*